

Översättning av utlåtande gällande förslag till ändring av lagen om Folkpensionsanstalten och vissa andra lagar, inlämnad 15.5.2025

[Utlåtandet i sin helhet på finska hittas på PIOs hemsidor.](#)

Pensionärsförbundens intresseorganisation PIO vill kommentera följande om utkastet till regeringens proposition till riksdagen gällande ändring av lagen om Folkpensionsanstalten och vissa andra lagar (VN/36398/2023 och STM117:00/2023):

1 Om rätten att få tillgång till och behandla uppgifter

Folkpensionsanstaltens (FPA) utökade rättigheter att få tillgång till och behandla uppgifter är motiverade med tanke på forskningen och utvecklingen av verksamheten. Vi är dock kritiska till den omfattande centraliseringen av känsliga och konfidentiella personuppgifter och de risker som den skapar för informationssäkerhet. Tillgången till centraliserade uppgifter måste vara strikt begränsad, motiverad och skyddad.

2 Om överföring av stödande uppgifter till en privat aktör

Enligt propositionen ska de uppgifter som överförs till en privat aktör vara rutinmässiga stöduppgifter, utan offentlig beslutsmyndighet. Vi vill dock fästa särskild uppmärksamhet vid sekretessen för personuppgifter och känslig information, samt skyddet som krävs för dylika, vilket har lösts med tillämpande av tjänsteansvar.

De beslut som skannas och skickas till kunden innehåller sekretessbelagda uppgifter i enlighet med lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999). De omfattar också särskilda kategorier av personuppgifter och uppgifter som anses vara känsliga i den mening som avses i artikel 9 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter.

De uppgifter som FPA behandlar är ofta av känsligt slag, vilket innebär att den berörda parten måste kunna lita på att behandlingen sker konfidentiellt. Personlig information kan innehålla information som har undanhållits en persons familj och vänner av en god orsak. I samband med massbehandling av handlingar skulle det inte vara framkomligt om de behandlas av FPA eller en utomstående part, vilket innebär att den berörda parten inte kan vara säker på vem som behandlar deras personuppgifter. Den föreslagna ändringen försvagar privatpersoners förtroende för behandlingssekretessen och därmed medborgarnas integritet och rättsskydd.

Enligt propositionen ska det straffrättsliga ansvaret i tjänsten utvidgas till att gälla även personer som sköter stödande uppgifter. En person som sköter stödande uppgifter ska ha

straffrättsligt ansvar i tjänsten när han eller hon sköter sådana uppgifter som avses i 1 mom. Bestämmelser om skadestånd ska föreskrivas i skadeståndslagen. Förslaget är dock bristfälligt när det gäller tillsynen av ansvarsskyldighet i tjänsten, vilket ger upphov till farhågor om hur medborgarnas rättsskydd ska förverkligas.

Till myndigheternas ansvar hör att övervaka att tjänstemännen bedriver sin verksamhet på ett ändamålsenligt sätt. Ansvaret i tjänsten skyddar klienten och säkerställer att tjänstemannen agerar både i enlighet med lagen och ansvarsfullt. Om ett fel har begåtts kan kunden överklaga det, kräva ersättning och göra en reklamation.

Enligt propositionen ska en klient inte kunna klaga på en privat aktör till riksdagens justitieombudsman eller Justitiekanslern, om han eller hon misstänker osakligt bemötande eller kränkning av hans eller hennes rättigheter. FPA ska inte heller kunna påföra sanktioner mot en person som anställts av en privat aktör, till skillnad från dem som sköter myndighetsuppgifter under tjänsteansvar.

Kunden kan fortfarande begära omprövning av FPA:s beslut och överklaga hos försäkringsdomstolen. Eftersom aktörernas juridiska ansvar är olika blir det i praktiken svårt att övervaka verksamheten, vilket urholkar medborgarnas förtroende för verksamheten.

Därför kan vi inte understöda att en aktör utanför FPA får tillstånd att behandla känsliga uppgifter.

3 Digitala tjänster och myndighetsanmälan

I princip ser vi fördelar med vidareutveckling av elektroniska tjänster och myndighetskommunikation. Vi vill dock påminna om äldreombudsmannens årsrapport till riksdagen (2024), där det konstateras att det i Finland finns 300 000 äldre personer som saknar tillräckliga digitala färdigheter. Dessutom finns det minst lika många äldre som inte klarar av att använda digitala tjänster i tillräcklig utsträckning. Två av tre personer över 65 år uppger att de behöver stöd av andra när de använder elektroniska tjänster. År 2022 hade var tionde person i åldern 65–74 år och var tredje i åldern 75–89 år aldrig använt internet. Omkring 70 procent av 85–100-åringarna hade inte använt internet på egen hand.

En del av dem kan sköta sina ärenden med stöd av sina närstående, till exempel med hjälp av en fullmakt, men alla har inte tillgång till pålitliga stödpersoner. Därför måste alternativa möjligheter för att sköta ens ärenden med Folkpensionsanstalten tryggas även i framtiden.

Det ska vara enkelt att övergå till personliga tjänster, telefonrådgivning och papperskommunikation, särskilt om inloggningen i den digitala tjänsten har skett med hjälp av en stödperson eller om det sker förändringar i användarens funktionsförmåga.

Som beredskap för åldersrelaterade förändringar i funktionsförmågan föreslår vi att det i de elektroniska tjänsterna byggs in en funktion som reagerar ifall mottagaren inte har loggat in i

tjänsten på en längre tid. I så fall behöver det kontrolleras om hen fortfarande vill sköta sina ärenden elektroniskt eller om hen behöver återgå till pappersformat i myndighetskontakter för att trygga rättsskyddet. Alla användare har inte stödpersoner som kan ansöka om förändring eller ge en fullmakt för att sköta ärenden.

Eläkeliittojen etujärjestö EETU ry – Pensionärsförbundens intresseorganisation PIO rf